

Käsillä oleva lehti on Virittäjän 117. vuosikerran ensimmäinen numero. Virittäjä on yksi Suomen vanhimmista tieteellisistä aikakauslehdistä, ja se on historiansa aikana elänyt ja muuntunut tiedeyhteisön, yhteiskunnan ja tieteellisen julkaisemisen muutosten mukana. Virittäjässä on aina esitelty suomen ja sen sukukielten tutkimusta, pohdittu ajankohtaisia kielitieteellisiä ja kielipoliittisia kysymyksiä sekä esitelty ja arvioitu alan kirjallisuutta – ja näin on toivottavasti jatkossakin. Tässä numerossa esillä on erityisesti nimistöntutkimus, jota edustavat Pauli Rahkosen ja Maija Sartjärven artikkelit sekä Lasse Hämäläisen katsaus. Rahkonen selvittää artikkelissaan alkuperältään epäselvien vesistönimien taustaa ja osoittaa, että Suomessa esiintyy johonkin sellaiseen uralilaiseen kieleen perustuva vesistönimistöä, jolla on jatkuvuus Suomesta pääasiassa Karjalan ja Vologdan alueen kautta aina Kostroman Volgalle. Sartjärven artikkeli ja Hämäläisen katsaus taas käsittelevät etunimitutkimusta, ja erityisesti etunimien suosion määrittämisen kysymyksiä. Kirjoituksista käy ilmi, että nimistöntutkimuksessa käydään perustavanlaatuisia teoreettis-metodologisia keskusteluja, jotka suuntaavat myös tulevaa tutkimusta.

Lisäksi Kotikielen Seuran esimiehen Tiina Onikki-Rantajääskön katsaus ”Onko kansallisuusaatteesta enää mihinkään fennistiikassa?” pohtii kansallisuusaatteen asemaa ja merkitystä nykyfennistiikassa. Aihe on tavattoman ajankohtainen tässä tutkimuksen kansainvälisyyttä korostavassa ilmapiirissä ja koskettaa kaikkia suomen kielen tutkijoita, opettajia ja opiskelijoita.

***

Virittäjän syntyvuosina 1800-luvun lopulla lehteä tehtiin käsin kirjoitettujen käsikirjoitusten pohjalta, ja se sai varsinaisen, lehtimäisen ulkoasunsa kirjapainoalan ammattilaisten käsissä. Vähitellen käsikirjoitukset kirjoitettiin kirjoitus- ja sitten tietokoneilla, mutta esimerkiksi lehden ja kirjoittajien yhteydenpito tapahtui postitse, puhelimitse ja kasvokkain – sähköposti tuli käyttöön vasta 1990-luvulla.

Vielä kaksikymmentä vuotta sitten, 1990-luvun alussa, Virittäjän kirjoitukset latoi taittovedoksiksi ammattilatoja, ja toimituksen päätehtävä oli *toimittaa* lehteä: arvioida ja muokata käsikirjoituksia, oikolukea vedoksia ja huolehtia yhteistyöstä kirjoittajien, latojan ja kirjapainon sekä kirjakustantamojen kanssa. Vuonna 1995 Virittäjässä alkoi uusi aikakausi, kun lehteä alettiin taittaa toimituksessa eikä latojan palveluja enää tarvittu. Edelleen käsikirjoitukset ja vedokset kuitenkin toimitettiin ja oikoluettiin pääosin paperisina ja kirjeenvaihto kirjoittajien kanssa oli yhdistelmä perinteistä ja sähköistä viestintää.

Tapa tehdä Virittäjää muuttuu aika ajoin, ja jotkin muutokset koskettavat kirjoittajia ja lukijoita tavallista enemmän. Virittäjä on vuodesta 2011 alkaen siirtynyt käyttä-

mään OJS-julkaisujärjestelmää, joka mahdollistaa lehden toimittamisen, julkaisemisen ja lukemisen sähköisesti. Virittäjän uusin numero – tämäkin – on jäsentilaajien luettavissa heti lehden ilmestyttyä verkossa (ks. <http://ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/about/subscriptions>). Lehden tekemisen ja toimittamisen kannalta suurempi muutos on se, että lähes koko toimitusprosessi voidaan toteuttaa sähköisesti. Niinpä tämän vuoden alusta kirjoittajat voivat tarjota kirjoituksiaan Virittäjään sähköisesti OJS-järjestelmän kautta, kunhan he vain rekisteröityvät kirjoittajaksi Virittäjän OJS-sivuilla (ks. <http://ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/about/submissions#onlineSubmissions>). Myös kirjoitusten arviointi-, muokkaus- ja toimitusprosessi sekä kirjeenvaihto toimituksen ja kirjoittajien välillä voidaan hoitaa pääosin OJS-järjestelmässä. Toivottavasti tämä muutos miellyttää Virittäjän lukijoita ja kirjoittajia. Kirjoituksia voi ainakin toistaiseksi lähettää myös perinteisesti paperisena – ja pääpaino Virittäjän tekemisessä on jatkossakin sisällössä, ei tekniikassa.

ANNE MÄNTYNEEN